

Verksamhetsplan 2020 för Biosfärkontoret

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike omfattar i stort sett hela Kristianstads kommun. Här finns nästan alla svenska naturtyper i ett landskap som präglats av människan genom tiderna. Mitt i biosfärområdet ligger naturum Vattenriket.

Den mäktiga Helge å flyter tvärs igenom landskapet och fångar upp små vattendrag från åsarna och slätten. Här och var buktar den ut i Araslövssjön och Hammarsjön innan den når Hanöbukten. Ån kantas av våtmarker och strandängar. Men Vattenriket är inte bara vått, här finns både lummiga ädellövskogar och torra sandiga odlingsmarker.

Den omväxlande naturen ger många olika miljöer för djur och växter att leva i. Vattenriket är ovanligt artrikt och en riktig hot spot för hotade arter. Området täcker mindre än två promille av Sveriges yta, men på denna lilla plätt lever hela 20 procent av landets hotade arter!

Kristianstads kommun har åtagit sig att verka för att Vattenriket ska vara ett bra hem åt både natur och människor. I olika projekt hjälper biosfärkontoret djur och växter att leva vidare, samtidigt som människor får möjlighet att ta del av naturens nyttor utan att förstöra dem. För att kunna göra det behöver vi lära mer om landskapet och naturen. En del i arbetet är att ta fram och sprida ny kunskap. Biosfärkontoret inventerar, ger ut rapporter, samarbetar med forskare och håller konferenser.

Tillsammans med föreningar, företag och markägare tas hållbara lösningar fram för att både bevara och nyttja landskapets värden. Vi anlägger våtmarker och rör om i sanden. Många arter och välfungerande ekosystem gör att vi klarar klimatförändringar och andra utmaningar bättre.

Genom att hjälpa människor att uppleva naturen får vi fler med på tåget. Vi har 21 besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal och restaurang. Här berättar vi hur biosfärområdet fungerar och visar vägen ut i Vattenriket.

Vi kallar arbetet för biosfärbete. Glädjande nog ser vi goda resultat! Vid besöksplats Pulken samsas tranor, skådare och lantbrukare. Malen simmar åter i Helge å och uttern fiskar utanför naturum. I dag ses områdets våtmarker inte längre som vattensjuka utan vattenrika. Ett kvitto på en ny attityd till hur vi kan använda naturens resurser!

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Uppdraget från Unesco är att vara ett modellområde för hållbar samhällsutveckling och arena för implementering av Agenda 2030. Arbetet bygger på de tre funktionerna **bevara, utveckla och stödja**. Grunden för arbetet är **bred lokal förankring, gott samarbete och god dialog såväl med lokala, regionala, nationella som internationella aktörer.**

Genom att Vattenriket 2005 blev ett biosfärområde antog Kristianstads kommun Unescos utmaning att praktiskt visa hur bevarande och hållbar samhällsutveckling kan kombineras. Det ligger helt i linje med den av kommunen antagna **strategiska färdplanen** för 2016-2020 och **Agenda 2030 med de globala målen**. Vattenriket ingår i ett världsnätverk med över 700 andra biosfärområden i mer än 120 länder världen över.

Verksamheten är idag organisatoriskt uppdelad mellan biosfärenheten och naturumenheten och tillhör Avdelningen för tillväxt och hållbar utveckling på Kommunledningskontoret. **Vi kallar oss tillsammans för Biosfärkontoret** då de båda verksamheterna starkt hör ihop. **Naturum är biosfärområdets skyltfönster och visar vägen ut i området.** Naturum Vattenriket drivs med Kristianstads kommun som huvudman enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Personalen på Biosfärkontoret har tillsammans en bred kompetens som stäcker sig från det praktiska till det teoretiska inom ämnesområdet.

Biosfärarbetet 2020

Under 2020 fortsätter vi med vårt tema **"Upplev Vattenriket"** med projekt knutna till det. **Skåneleden SL6 Vattenriket**, första etappen invigs på stadens födelsedag den 22 maj vid ledentrén vid Norra Lingenäset. Arbetet med de andra två etapperna fortsätter. Under juni 2020 kommer vi att ha ett samarbetsprojekt "Arknat" tillsammans med Sweco och arkitektstudenter för att utforma och uppföra ett spännande vindskydd i anslutning till leden, i närheten av Österslövs skola och badplats. Vi kommer också arbeta med upplevelser kring leden vid bla Lillö och Ekenabben. I naturums program blir det ett starkt fokus på upplevelser ute i Vattenriket under mottot naturum flyttar ut.

Arbetet med att tillgängliggöra och på ett säkrare sätt kunna ta sig ut på vattnet i Vattenriket inleds genom uppstart av projektet **På Vatten i Vattenriket**. Kavröbro är en central plats för att kunna ta sig ut i området. Här ska fiskebrygga byggas, toalett och rastplats iordningsställas och utfarten till Flötövägen göras säkrare. Inom ramen för projektet som löper under perioden 2020-2022 ska också ett antal rastplatser iordningsställas (Frankes udde, Ekenabben, Pulken bla), utmärkningen i Hammarsjön och Araslövssjön göras tydligare, vassen klippas i Härnestads Graften mm. Samarbete med olika aktörer både internt inom kommunen och externt är en viktig del i detta arbete så väl som i allt annat vi gör.

Ett årligt återkommande arrangemang är **Tranfesten vid Pulken**, tranornas eget Bed & breakfast och ett kärt vårtecken. Vi arbetar för att det goda samarbetet med berörda lantbrukare, markägare, föreningar, företag, besökare och myndigheter ska fortsätta på samma utmärkta sätt som tidigare år.

Projektet **Fiska i Vattenriket** går in på sitt sista år. Aktiviteter kommer att ordnas för barn och ungdomar i samarbete med Sportfiskarna, Nedre Helgeåns Fiskevårdsområde och Furuboda folkhögskola som del i naturums program. Uppförandet av fiskebryggan vid Kavrö är också en del i detta projekt. För att marknadsföra det utmärkta fisket i Vattenriket planeras framtagning av en kortfilm.

För att Vattenriket ska vara trevligt att uppleva kommer vi att under hösten att arbeta med att **minska skräpet i biosfärområdet**. Skräp-plockar aktivitet kommer att anordnas under Framtidsveckan, kommunikationsmaterial kommer att tas fram och holkar med påsar för att samla skräp sätts upp på strategiska platser.

Vattenriket hyser en unik biologisk mångfald. Under 2020 kommer två av kommunens tätortsnära områden att bli **kommunala naturreservat Ekenabben och Södra Äspet**. Förslag till beslut och skötselplaner ska tas fram.

För att förstärka ekosystemtjänsterna i Vattenriket kommer ett projekt att starta upp tillsammans med Hushållningssällskapet och LRF, **Biosfären blommar**, där lantbrukare kommer att få möjlighet att så in nektarrika växter för att gynna de för oss människor livsviktiga pollinatörerna. Projektet kommer att pågå i två år.

Strandängarnas vadarfåglar har minskat trots intensiva insatser för att förbättra hävden. Ett växande tryck från predatorer som kråkfåglar, mink och grävling har visat sig ha en stark negativ påverkan. I samarbetsprojektet **Predator-kontroll**, som genomförs tillsammans med Jägarförbundet och länsstyrelsen ska antalet predatorer regleras och effekterna följas upp på Vattenrikets strandängar.

Arbetet med att **förbättra vattenkvaliteten i Helgeån och Hanöbukten** fortsätter. Fortsatt fokus på minskat läckage av närsalter, ffa kväve och fosfor, men också på klimatåtgärder som att hålla mer vatten i landskapet, ökad grundvattenbildning och åtgärder för att minska brunfärgningen av vattnet högre upp i avrinningsområdet. Parallellt med detta arbete pågår **reduktionsfiske i Råbelövssjön och Oppmannasjön**. Vi kommer tillsammans med Högskolan i Kristianstad att **undersöka om det finns möjligheter att använda fisken för konsumtion**. Under 2020 kommer Biosfärenheten att ha en **samordnande roll i Helgeåns vattenråd**.

Hållbar stadsutveckling med fokus på **stadsdelen Näsby kommer** att prioriteras för Biosfärkontoret under 2020. Utifrån Unescos uppdrag att vara ett modellområde för hållbar samhällsutveckling är detta en viktig del i vårt arbete. Även utveckling inom området för kompensationsåtgärder för biologisk mångfald och ekosystemtjänster i samband med exploateringar är angeläget. Vi kommer att vara aktiva i arbetet med **en levande stadskärna** och arbeta för att göra **Kristianstad till en hållbar destination**.

Vi kommer att ha en aktiv **del i framtagandet av en friluftsplän för Kristianstads kommun**.

Under 2020 är det aktuellt att ta fram ett **nytt handlingsprogram för Biosfärområde Kristianstads Vattenrike**. Den befintliga har omfattat perioden 2016-2020. Det sammanfaller med kommunens arbete att ta fram en ny/uppdatera **den strategiska färdplanen** och vårt löpande arbete med implementering av **Agenda 2030**. Vi ser under året också fram emot **spännande samarbeten** med ett par av de mer **namnkunniga företagen i Kristianstadsbygden**.

Arbetet med **attitydförändring** fortsätter på många olika sätt. En viktig del är att utbilda och diplomera **biosfärambassadörer**. En ny utbildning kommer att gå av stapeln till våren med avslutning på biosfärdagen den 2 juni med båtfärd i **samarbete med Stora Safaribåten**. En entreprenör vi är mycket glada över att ha på plats i Vattenriket igen!

I november genomför vi den **årliga forskarkonferensen Biosfär2020** tillsammans med Högskolan i Kristianstad och under hösten kommer Kristianstads kommun att stå som **värd för konferensen för Sveriges biosfärkommuner**. Vi kommer också att uppmärksamma att det i år är **15 år sedan Unesco utsåg Kristianstads Vattenrike till ett biosfärområde!**

Naturum Vattenriket fyller 10 år i år!. Hit kommer årligen **100 000 besökare från världens alla hörn** och tar del av det breda programutbudet och får fördjupad kunskap om biosfärbetet och Vattenriket. **Temat upplev Vattenriket genomsyrar programmet** och vi kommer också att inviga en ny besöksplatsmodul i utställningen och göra en spännande upptäckar- och forskarhörna för alla. En viktig del i verksamheten är att möta alla de grupper och elever som kommer till naturum. De nya **pedagogiska verktygen om ekosystemtjänster** kommer att användas flitigt och samarbetet med Högskolan kopplat till den pedagogiska undervisningen fortsätter.

Internationella samarbeten kommer under 2020 att fokuseras till i första hand tre projekt: **Biosphere for Baltic**. Ett samarbete mellan 9 olika biosfärområden runt Östersjön. Viktiga frågor är hållbar besöksnäring, "från källa till hav" och livslångt lärande. Allt med utgångspunkt från det globala målet 14, hav och marina resurser.

Biosphere Forest for Future, där vi tillsammans med andra biosfärområden i Europa jobbar på en större gemensam EU-ansökan till Horizon 2020 med fokus på klimatförändringar.

Kommunikationsprojekt inom nätverket för Nord Mab, biosfärområdena på det norra halvklotet. Vi har också tillsammans med bla WWF ansökt om medel för ett **nationellt projekt** för att arbeta med en **livskraftig Östersjö**. Beslut väntas under våren.

Forskningsarbeten kommer att prioriteras med inriktning på vattenkvalitet, brunifiering, ekosystemtjänster, klimatförändringar tranor och hållbar stadsutveckling. Flera projekt är redan påbörjade i samarbete med Högskolan i Kristianstad, SLU, Lunds universitet samt ett internationellt samarbete med universitet i Tyskland.

Biosfärområdets verksamhet och projekt kommuniceras till en rad olika målgrupper via hemsidan och sociala medier, trycksaker och rapporter, våra 21 besöksplatser och naturum Vattenriket.

Kommunikationen är en viktig del i arbetet med att uppfylla Unescos riktlinjer för biosfärområden, där det långsiktiga målet är en attitydförändring mot ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Den **bidrar också till att göra Kristianstad till en attraktiv kommun med långsiktigt hållbar livsmiljö, skapar delaktighet och engagemang i bygden samt visar vägen ut** i området för boende och tillresta.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike –bra för både natur och människa!